

L'agonia de la IVEI

La prestigiosa Institució Valenciana d'Estudis i Investigacions (IVEI) fa cinquanta anys enmig d'un dolorós estat intern i d'una paràlisi inspirada per la Conselleria de Cultura i la Diputació de València. La seua situació s'aproxima a l'atzucac.

Quan és a punt d'editar-se un llibre de Vicent Gabarda que revisarà la història de la IVEI, el futur d'aquesta entitat pública penja d'un fil. Els pressupostos d'enguany no han estat aprovats i la dreta més reaccionària contemplaria amb bons ulls el seu cadàver. O sotmetiment al control polític o mort. Aquestes semblen les alternatives que donen a la institució que, teòricament, hauria de ser el reflex il·lustrat de la Generalitat valenciana.

El consorci com a forma. La mort tancaria un naixement promogut pel professor universitari Artur Zabala el 25 d'abril de 1947, qui va donar origen a la Institució Alfons el Magnànim. L'entitat formava part d'un pla governamental per promoure la investigació en diversos camps, i depenia directament de la Diputació de València. Amb l'arribada del PSOE al poder autonòmic, i al llarg de la primera meitat dels 80, els presidents de la Diputació (Manuel Girona i Antoni Asunción), posen les primeres pedres per reformar l'Alfons el Magnànim. Passà a ser la IVEI, una institució autònoma i autòctona per fomentar la investigació i la divulgació de l'alta cultura i donar vernís intel·lectual al govern.

Per tal de finançar-la, s'inventa un con-

sorci entre la Diputació de València i la Conselleria de Cultura, i es creen uns estatuts basats en la corresponent Llei de Règim Local. Això implica que bona part del funcionament es carregue sobre un consell ple, format pel president de la Generalitat, que acostuma a delegar en el conseller de Cultura, el president de la Diputació, altres representants polítics, i una sèrie de consellers de número—quaranta en total, que es renoven cada dos anys i que han de reunir-se semestralment—escollits entre personalitats de l'àmbit cultural valencià. El gran protagonisme del consell, que ha de convocar el conseller de Cultura o el president de la Generalitat, resta operativitat tècnica a la institució, però la fa guanyar en independència.

L'activitat de la IVEI es bifurca en onze instituts d'investigació i en l'activitat editorial, sota el llegendari segell d'Edicions Alfons el Magnànim. El director de la casa en l'etapa socialista, Josep Picó, i el director de publicacions, Màrius García Bonafé,

van convertir l'editorial en el mascaró de proa de la casa. Les publicacions—en català i sobretot en castellà—han aconseguit reconeixement a l'estat espanyol i Llatinoamèrica. Destaca la revista miscel·lània *Debats*, que s'ha convertit en un punt de trobada

reflexiva.

Amb les eleccions autonòmiques del 95 i l'arribada del PP al govern valencià, als populars els correspon administrar la institució. Picó i García Bonafé són substituïts per Agustín Andreu com a director de la IVEI i José Luis Villacanas com a director de publicacions. Teòleg el primer i filòsof i antic militant socialista el segon, són homes ben vists pel món cultural i prometen una transició sense traumes.

La llista alternativa. Però prompte es veuria que la seua paraula no era respectada per altres instàncies. Així, el consell ple de la IVEI accepta el nomenament d'aquests nous directors, i també el canvi de directors proposats per la Conselleria de Cultura i la Diputació en els onze instituts d'investigació. Però al març del 96, es va convocar el ple del consell per efectuar la renovació reglamentària biennal del 50% dels seus membres. En una reunió de la comissió executiva, el conseller de Cultura—aleshores Fernando Villalonga—i el president de la Diputació, Manuel Tarancón, comuni-

ARXIU / RAFA GIL

quen als consellers de número que han elaborat una llista per a la renovació del consell. Els membres del consell consideren això una intromissió impositiva, perquè els estatuts reconeixen que la renovació del consell ha de nàixer de propostes dels mateixos consellers.

Llavors el consell presenta una llista alternativa, diferent a la de Villalonga i Tarancón, que havien triat majoritàriament noms propers al PP. Fernando Villalonga no pot obligar el consell a empassar-se la llista oficial, i, en comptes de negociar una llista de pacte, decideix congelar la renovació de l'organisme. O siga, no fer-la i vulnerar els estatuts de creació.

Ben aviat, però, el president de la Diputació aprofita també per demostrar qui mana i destitueix el director del Servei d'Investigació

ROSANNA PUCHADES

EVOLUCIÓ DELS PRESSUPOSTOS ANUALS

Any 1980	20.000.000 ptes.
1981	52.510.000 ptes.
1982	71.619.000 ptes.
1983	78.583.000 ptes.
1984	83.731.000 ptes.
1985	128.000.000 ptes.
1986	173.466.000 ptes.
1987	185.000.000 ptes.
1988	194.000.000 ptes.
1989	210.507.000 ptes.
1990	212.000.000 ptes.
1991	212.000.000 ptes.
1992	208.000.000 ptes.
1993	208.000.000 ptes.
1994	204.000.000 ptes.
1995	199.000.000 ptes.
1996	217.000.000 ptes.
1997	Provrogat el del 1996 perquè el del 1997 no s'ha aprovat

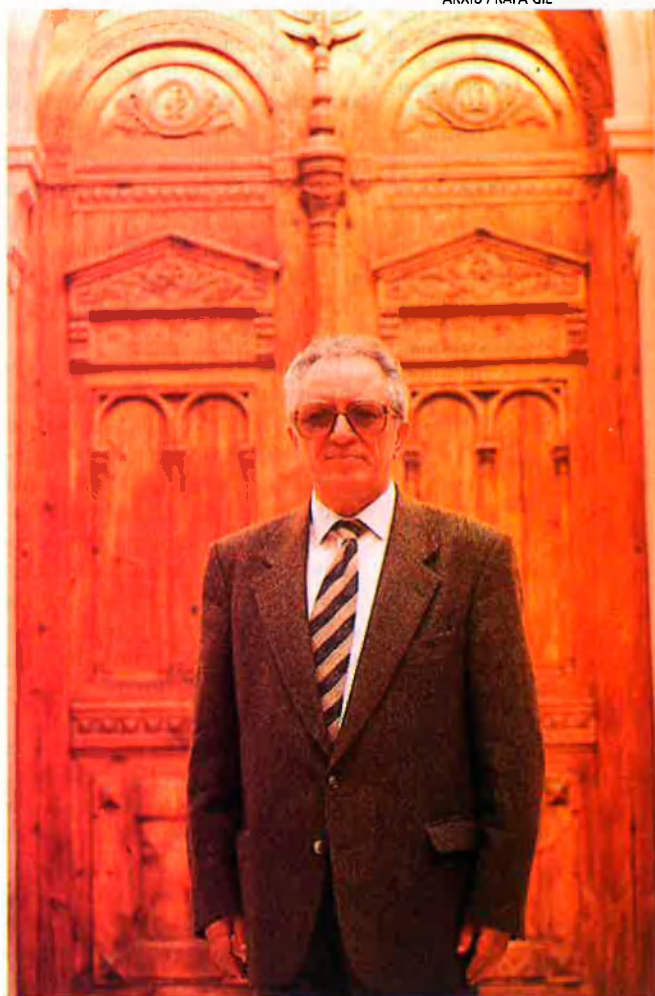
Prehistòrica (SIP) i del Museu de Prehistòria de la Diputació, el reputat arqueòleg Bernat Martí, membre del consell rector de la IVEI que havia donat suport a la llista de renovació alternativa. En cercles periodístics sempre s'ha comentat que aquest acomiadament va estar impulsat en realitat per Antonio Lis, diputat de Cultura del PP en la Diputació i enemic de Tarancón. Al seu torn, Lis té bones relacions amb José Luis Villacanas, per qui no té cap afecte Manuel Tarancón. Tot un encreuat soterrat d'aliances i rancors.

A partir d'aquest enfrontament,

la institució es converteix en una molèstia administrativa. Especialment per a l'influent Manuel Tarancón, apassionat de l'edició de llibres i que volia per a la IVEI les línies de publicació que ell creu vàlides: especial tractament de matèries de referència valenciana, sense tancar la porta a arguments científics ni a aproximacions secessionistes, a la recerca d'una suposada pluralitat. El president tampoc no està d'acord amb el català normatiu que utilitza la IVEI quan publica en català. Ell prefereix un acostament a la "tercera via". Però el servei de Villacanas segueix els criteris de la gestió anterior, és a dir, concepte bastant internacionalista i amb moltes traduccions, encara que més centrat en matèries com ara filosofia i liberalisme, i amb una nova col·lecció per a joves pensadors valen-

El llibre publicat per la Diputació de València sobre el valencià abans de Jaume I va ser rebutjat abans per la IVEI perquè el va considerar científic.

cians. Villacanas, doncs, no satisfà els desitjos de Tarancón, qui manifesta en premsa la seua decepció per la línia de la IVEI i el seu convenciment de la necessitat de crear un servei de publicacions propi de la Diputació. I així ho ha fet. Un dels primers projectes que anuncia és el d'encarregar al professor universitari Joan Oleza un treball sobre el llegat de Max Aub. Un altre, publicat la setmana passada, és el llibre de Vicente Gómez Bayarri *Particularidades del proceso de la lengua valenciana hasta Jaime I*, que havia estat rebutjat per la IVEI, que va considerar que no tenia rigor ni interès

científic. Manuel Tarancón també ha fet públic que acollirà el projecte del magistrat del Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana Vicent Franch de crear una col·lecció sobre la història del pensament valencià. La IVEI, que anteriorment havia mantingut negociacions amb Franch, no va arribar finalment a un acord amb l'autor. Potser per accelerar el procés devorador del camp editorial natural de la IVEI, Tarancón ha anunciat que la Diputació restarà al voltant de 30 milions als pressupostos del 1997 de la institució.

Pressupostos prorrogats. La veritat és que cap pressupost ha estat aprovat. L'any 96, la Conselleria i la Diputació aprovaren de destinar 95 milions de pessetes cadascuna a la IVEI, que va completar el seu pressupost amb 27 milions d'ingressos propis. Però 70

En l'altra pàgina, portada de la revista 'Debats' i del llibre 'Cent n juejus de Xina Tang'. L'edició d'aquesta magnífica traducció al català de poesia xinesa ha provocat que Las Provincias demanara el cap del director de la IVEI, Agustín Andreu (a la foto de dalt).

José Luis Villacanas és el director de publicacions de la IVEI. Ha continuat dignament la trajectòria de la revista *Debats* i ha inaugurat una nova col·lecció de llibres. El seu departament s'enfronta a una situació molt delicada.

d'aquests milions no han estat liquidats, i, els pressupostos d'enguany no han estat aprovats perquè els ha d'acordar el consell de la IVEI. I aquest no ha estat convocat pels distints consellers de Cultura des de l'enfrontament de la llista alternativa, circumstància que ha sumit l'entitat en la il·legalitat estatutària, a més a més d'obligar-la a funcionar amb pressupostos prorrogats.

En aquesta situació, doncs, els diners per a ajudes a la investigació no poden ser atorgats, perquè els estatuts exigeixen que els decideixi el consell de la IVEI, que duu camí de no tornar a ser convocat mai, tot i que un grup dels seus consellers de número, escrigueren a la consellera de Cultura que va substituir Villalonga, Marcela Miró, actual consellera de Benestar Social, instant-la a fer-ho. Però no hi hagué resposta.

En canvi, Miró va anunciar una reforma de la IVEI el passat setembre en les Corts, el mateix dia que el diputat del PP José María de Andrés acusava el consell de la institució de ser una "colla de sociates que van a pels diners". L'humiliant acte va accentuar la sensació de caos, i Marcela Miró va insistir en la necessitat de reformar els estatuts, d'optar per un major protagonisme de la Universitat Politècnica, d'on ella prové, en el camp investigador i de substituir el ple del consell per una junta rectora de deu membres. Però més enllà de les paraules, no s'ha produït cap ac-

ARXIU / RAFA GIL

ció, possiblement, perquè segons els estatuts, no és viable desfer el consell sense desfer *de facto* la institució, un escàndol que ningú no vol afrontar de ple.

La persecució d'Andreu. Després de l'última i recent remodelació de govern autonòmic, Francisco Camps, el conseller de Cultura que ha substituït Marcela Miró, s'ha trobat amb un problema que no entén, que es complica més cada dia i que es fa més i més saïntesc. Camps ha optat per oblidar els canvis a què es referia Miró i parla de crear una llei de ciència (un equivalent a la llei orgànica estatal del 1984 que regula els plans d'investigació i desenvolupament científic) que pugui assumir el paper investigador de la IVEI. Se sobreentén que la institució quedaria disgregada i que les publicacions passarien a la Diputació. D'altra banda, col·laboradors de la Conse-

lleria de Camps asseguren que el conseller ha meditat sobre una solució a curt termini. Es tractaria de destituir Agustín Andreu del càrrec de director de la IVEI, i d'oferir-ne la direcció a Ricardo Bellveser, cap de redacció de política de *Las Provincias* i un ídol intel·lectualoide per al PP.

Tot i que és dubtosa aquesta opció —el consell de la IVEI no aprovaria mai aquest nomenament—, és cert que així Camps podria fer callar el diari de María Consuelo Reyna, que ha congriat una violenta campanya contra Agustín Andreu, acusant-lo, entre altres coses, d'estar pertorbat per la metafísica, allunyat d'aquest món i de ser presoner del catalanisme implacable. Precisament, absurds de les coses, Andreu no és precisament el millor amant del català, més aviat al contrari. Però la publicació del llibre *Cent un juejus de Xina Tang* (traducció de poesies xineses al català a cura de Ramon Dachs i Anne-Hélène Suárez, la segona feta mai a una llengua europea d'aquests juejus o quartets) va provocar l'insult més cavernari d'aquest periòdic. Per crear més tensió encara, les relacions entre Villacanas i Andreu són molt agres. Les desavinences en el terreny personal i professional efectivament són profundes, i la llum al final del túnel hauria de venir en forma d'una reflexió política tan documentada, voluntarista i equilibrada com improbable.

Joan M. Oleaque

Els temps de Niels Bohr

Abraham Pais

En la física, en la filosofia i en la política, **Els temps de Niels Bohr** és molt més que una apassionant biografia del savi danès Niels Bohr, el primer que va entendre com estaven formats els àtoms i que es va convertir en el patri de la medicina atòmica.

Universitat de les Illes Balears
"Novament", 2

El temps que fuig

Jaume Pomar

Mitjançant una narració proustiana, l'autor d'**El temps que fuig**, reviu el temps passat, els records que han quedat d'aquelles vivències que va experimentar entre l'estiu del 1991 i l'hivern del 1992.

Editorial Moll
"Les illes d'Or", 155

El sastre de Panamà

John le Carré

Una novel·la divertida i trepidant que s'ha convertit en un nou èxit del mundialment famós John le Carré.

Edicions 62
"Èxits", 3